

КЛАСИЧНІ МОВИ. ОКРЕМІ ІНДОЄВРОПЕЙСЬКІ МОВИ

УДК 811.14'06'272

DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.3-2/02>**Лабецька Ю. Б.**

Маріупольський державний університет

ГРЕЦЬКЕ МОВНЕ ПИТАННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті проаналізовано останні дослідження з проблематики грецького мовного питання, що його де-юре розв'язано, тобто припинено існування диглосії. Аналіз публікацій засвідчив, що наразі мовне питання втратило свою гостроту, проте не зникло повністю, а постало в нових формах. У сучасній елліністиці значна увага приділяється опису особливостей стандартної новогрецької мови, зумовлених тривалим співіснуванням двох мовних різновидів – народно-розмовної димотики й архаїчної книжної кафаребуси. Зокрема, в сучасному грекомовному юридичному дискурсі зафіксовано широке вживання дісприкметників архаїчного походження, за таких умов, що для більшості з них існує семантичний еквівалент димотичного походження.

Аналіз тенденцій мовного вжитку в грекомовній спільноті показав, що попри те, що офіційно грецьке мовне питання було розв'язано понад сорок років тому на користь димотики, греки демонструють значний мовний консерватизм, який, зокрема, заважає їм активно використовувати форми жіночого роду іменників на позначення професій, звань, посад тощо. До того ж частина мовців свідомо архаїзує своє мовлення, недоречно використовуючи елементи високого стилю в повсякденному мовленні, що можна визнати проявами надмірного мовного туризму.

Розглянуто можливості урегулювання невідповідності офіційної граматики грецької мови реальному стану мови, яка є інтегративною, а не суто димотичною, а також необхідність реформування шкільних підручників із новогрецької мови в напрямку заміни ідеологічної складової частини (кліше стосовно мови, нації та ідентичності, що характеризують ідеологію туризму) на наукову. Наголошується на необхідності створення класифікації мовних форм, що прийшли в сучасну новогрецьку з кафаребуси. З'ясовано, що грецькі лінгвісти дедалі частіше піддають сумніву слушність тези про те, що вивчення давньогрецької мови в школах є запорукою гарного опанування новогрецькою.

Таким чином, попри те, що сучасна грецька мовна спільнота демонструє мовний консерватизм, а офіційна мовна політика наразі не чітка, науковий дискурс фіксує наявні проблемні моменти мовного вжитку й задає вектор дослідження грецької мовної проблематики.

Ключові слова: грецьке мовне питання, диглосія, димотика, кафаребуси, мовний туризм, архаїзовані мовні форми.

Постановка проблеми. Мова, яка завжди відбиває стан розвитку культури її носіїв, стає індикатором суспільно-політичних і культурних процесів у суспільстві. З цього погляду становить значний інтерес грецька мова, що має історію чотирьох тисячоліть безперервного розвитку, відбиває відповідний проміжок історії та культури грецького народу. Греки, які породили блискучу античність, зазнали також часів «духовної темряви», як вони самі характеризують період османського поневолення, що тривав майже чотири століття (з середини XV ст. до 30-х рр. XIX ст.), коли Європа переживала часи Відродження та Просвітництва. Тому після здобуття незалежності й ство-

рення нової грецької держави особливо гостро постало питання мови, яка мала бути ознакою самоідентифікації та транслятором культурних цінностей та історичного досвіду. Мовна ситуація того часу характеризується мовознавцями як диглосія, яку слід було подолати на користь одного з варіантів грецької мови. Саме ця ситуація відома під назвою «грецьке мовне питання», на врегулювання якого пішло майже 150 років (офіційно його розв'язано в 1976 р.), проте його наслідки відчутні й у XXI ст., а наукова дискусія навколо цього питання не припиняється дотепер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчаючи грецьке мовне питання, дослідники

аналізують джерела диглосії, її причини й наслідки, відбиття диглосії в художній літературі, вплив мовного питання на формування ідентичності сучасних греків, внесок кожного з двох мовних різновидів у формування стандартної новогрецької мови, а також намагаються описати її сучасний стан розвитку, що неминуче позначений колишнім протистоянням двох мовних різновидів. Серед останніх досліджень найбільш помітними є праці грецьких лінгвістів А. Анастасіаді-Сімеоніди й А. Флятураса (2004 р., 2018 р.), А. Йорданіду (1996 р., 2010 р.), М. Камілакі (2018 р.), А. Міхаліса (2018 р.), М. Каллергіса й М. Георгулеа (2019 р.), британських філологів П. Макриджа (2009 р., 2020 р.) і Дж. Хоррокса (2014 р.) та української дослідниці А. Столярової (2017 р., 2018 р.). На наш погляд, наразі вивчення цієї теми актуальне в плані осмислення на прикладі грецької мови масштабних мовних процесів та їх регулювання, а також у зв'язку з необхідністю передбачати наслідки певної мовно-культурної політики.

Постановка завдання. Аналіз сучасних досліджень із проблематики грецького мовного питання засвідчив, що існує необхідність описати особливості сучасної стандартної новогрецької мови, зумовлені тривалим співіснуванням двох мовних різновидів, простежити відповідні тенденції сучасного мовного вжитку й з'ясувати погляди грецьких лінгвістів щодо питань державної мовної політики. Розв'язання поставлених завдань спрямовано на досягнення мети цієї статті – з'ясувати наслідки тривалого процесу врегулювання грецького мовного питання для мови й мовців, як це представлено в сучасних дослідженнях.

Виклад основного матеріалу. Викладаючи історію мовного питання в Греції, передусім слід зазначити, що багатовікова ситуація диглосії в Греції (з кінця I ст. до н.е. й до 1976 р.) зумовлена співіснуванням двох різновидів грецької мови – архаїчного книжного й народного розмовного. На початку XX ст., коли перед греками постало питання, яку мову вони будуть використовувати як мову національного єднання, а згодом і як офіційну мову новоствореної держави, співіснування двох мовних форм вилилося в протистояння димотики й кафаревуси. Димотика була живою народно-розмовною мовою, що утворилася природним шляхом у результаті багатовікового розвитку грецької мови, а кафаревуса – штучною архаїчною формою грецької мови, створеною як дещо осучаснена версія давньогрецької мови.

Говорячи про причини виникнення диглосії в реаліях грецького світу, слід зазначити, що на стан грецької мови та її подальший розвиток значною мірою вплинула зміна співвідношення між писемною та усною мовою в елліністичну добу (IV–I ст. до н.е.), коли завдяки завоюванням Олександра Македонського грецький світ розширився, і еллініська мова поширилася серед підкорених народів. Якщо життя в грецьких полісах сприяло розвитку усного мовлення, то у величезній імперії все більшого вжитку набувала писемна мова, що привело до змін в освіті й літературних жанрах. Як наслідок такого становища літературна й писемна мови розвиваються в протилежних напрямках. Тенденція до розмежування усно-народної та писемно-книжної мови поглиблюється з початку елліністично-римського періоду розвитку грецької культури. У цю неспокійну добу грецька інтелектуальна еліта усвідомлювала, що грецька мова за короткий проміжок часу перетерпіла значну кількість лексичних і граматичних змін, а засилля латини погрожувало змінити / засмітити її ще більше. Прагнення грецьких інтелектуальних еліт відвернути мовний та, як наслідок, культурний занепад, а також намагання здійснювати культурний вплив в умовах втрати політичного впливу породжують рух аттикізму (з I ст. до н.е.): пропонується використовувати мову класичних грецьких літературних і філософських творів V–IV ст. до н.е. Отже, феномен диглосії в Греції спочатку мав суспільно-політичні й культурно-історичні передумови.

У тій чи іншій формі ситуація диглосії в грекомовному світі продовжувалася і протягом наступних історичних періодів – візантійського й османського (з 1453 р.). Нової форми мовне питання набуло вже в кінці XVIII ст. з виникненням грецьких шкіл у багатьох містах османської Греції, в Придунайських державах і в окремих містах західної Європи, де зосередилися великі грецькі громади, а також через поширення ідей Просвітництва й зростання національної свідомості грецького народу. Точилися запеклі дискусії щодо змісту освіти, мови грецького народу й згодом нової грецької держави. Основний розкол грецького суспільства на два табори сформувався на політичному підґрунті. Натхненні Французькою революцією, представники першого табору мріяли про звільнення від османського панування та створення нової грецької держави для грецького народу. Другий табір представляли переважно фанаріоти, – мешканці кварталу Фанар у Стамбулі, нащадки грецької аристократії, які користувалися привілеями в османській державі й не бажали

змін у соціально-політичному устрої. Для перших народна розмовна мова стала символом бажаного народовладдя, а для других – символом безбожжя та бунтарства, оскільки мовою Грецької церкви, яку вони вважали осередком своєї духовності, була класична грецька аттичної доби.

Напередодні Грецької революції 1821 р. з'явився третій табір греків відповідно до їхнього ставлення до мовного питання. Він складався з поміркованих представників двох перших таборів. Насправді помірковані прихильники димотики усвідомлювали, що їй бракувало виражальних засобів, які дозволили б її функціонування як національної мови, тому вона мала запозичити певні елементи з класичної грецької. А найбільш прогресивні прихильники класичної грецької розуміли, що й вони мають зробити певні поступки, аби бути зрозумілими для переважної більшості своїх співвітчизників. Як компромісний серединний шлях було запропоновано кафаревусу – «очищену димотику», яка й стала офіційною мовою новоствореної грецької держави (1830 р.).

Через те, що в новій державі найбільший вплив мали представники фанаріотської аристократії, непевний серединний шлях став відхилятися в класичний бік. Ділова комунікація в державі, від промов у парламенті до інструкцій щодо заповнення поштового бланка, здійснювалася мовою, не зрозумілою більшості греків. А в школі дітям втлумачували в голови, що мова, яку вони ввібрали з молоком матері, була не достойною того, щоб її вивчати. Р. Браунінг характеризує цю ситуацію як «національна шизофренія» [4, с. 252].

Очевидно, що крім серйозної проблеми визнання та розвитку, з якою зіткнулась грецька народна мова протягом XIX ст., гостро постала проблема національного самоусвідомлення греків. Філологи й історики спрямували свою діяльність на доведення тези, що сучасні греки – прямі нащадки давніх еллінів [17, с. 304].

Утім, формування нової літературної грецької мови було передусім справою грецької інтелектуальної еліти, насамперед письменників. Двома літературними осередками нової держави стали м. Афіни й Іонічні острови, представляючи знов-таки два різні в мовному відношенні табори. Представники Афінської школи писали кафаревусою, навіть перекладали класичною грецькою народні пісні, сподіваючись, що згодом народні виконавці надаватимуть перевагу саме цим, «покращеним», варіантам. Іонічні острови, які тривалий час входили до складу венеціанської республіки, а потім були під британським протекторатом, майже не

зазнали ідейного впливу фанаріотів. Там уже з початку XIX ст. розвинулася поетична школа, представники якої писали народно-розмовною мовою, а найкращі її представники – Д. Соломос, І. Типальдос, А. Валаорітис – нині вважаються засновниками грецької національної поезії. З 1880 року й афінські поети починають надавати перевагу димотиці, проте проза лишається консервативною в мовному плані. Тому поява твору Янніса Психаріса «Моя подорож» (1888 р.), написаного димотикою, стала важливою віхою в розвитку мовного питання в Греції, яке ще більше загострилося; багато грецьких інтелектуалів стали в лави борців за розширення прав народної мови. Переважна більшість серйозних письменників протягом наступних 20 років після виходу у світ твору «Моя подорож» перейшли на димотику, хоча й не в такому рафінованому вигляді, як у Психаріса.

Проте мовою державного управління, судочинства, науково-технічного дискурсу, політики, публіцистики й освіти лишалася кафаревуса. У Конституції 1911 р. проголошувалося, що державною мовою є та, котрою написані конституція та закони, тобто кафаревуса. На державному рівні проводилася політика нетерпимості відносно тих діячів культури й освіти, які наважувалися виконувати свої соціальні ролі, використовуючи димотику. За таких умов держава приділяла неабияке значення мовній освіті. Усі шкільні підручники й посібники були написані на кафаревусі; ситуація змінилася лише на короткий проміжок часу з 1917 до 1921 р. після приходу до влади ліберально налаштованого Е. Венізелоса, коли навчання в перших чотирьох класах школи здійснювалося на димотиці, а далі продовжувалося вже кафаревусою. Така сама ситуація з мовою викладання склалася в проміжок з 1945 до 1964 р. Військова хунта, що прийшла до влади в 1967–1974 рр., повернула до школи кафаревусу, а вчителів, які використовували в класі народно-розмовну мову, було відправлено в заслання. Але завдяки тому, що на той час грецьке громадянське суспільство вже досить сильно розвинулося та суспільна думка була на боці димотики, її вже не змогли заборонити повністю. Тоді її знов повернули як мову навчання, але лише в трьох перших класах школи. Загалом політика терору, що її послідовно проводили керманічі хунти, разом із нездатністю розв'язати внутрішні проблеми держави призвели до остаточного падіння авторитету кафаревуси в очах широкої грецької громадськості. Якщо раніше кафаревуса пов'язувалася у свідомості греків із патріотизмом, то тепер її стали пов'язувати з диктатурою.

Серед основних факторів, що вплинули на таку докорінну зміну ролей кафаревуси й димотики, називають передусім зростання значення нових форм масової комунікації, реклами, радіо й телебачення. Їхній успіх безпосередньо залежить від того, чи завоюють вони прихильність аудиторії слухачів чи глядачів, не вдаючись до тиску або примусу. Позитивне сприйняття можливе лише за умови, що глядачі й слухачі ототожнюватимуть мовний різновид, що використовують ЗМІ, з тим, що близький їм самим, а не з мовою влади, до якої переважна більшість греків після довгих семи років диктатури відчувала недовіру й ворожість. Тому нова влада, яка контролювала ЗМІ, була вимушена використовувати мову, що поступово все більше наближувалася до народно-розмовної. Через це сувора дихотомія у використанні димотики й кафаревуси поступово зійшла нанівець.

Навесні 1976 р. у Законі про мову димотику було проголошено мовою освіти на всіх освітніх рівнях. Слід зазначити, що попри брак навчальних підручників і посібників і глибоко вкорінені навички вчителів викладати кафаревусою, початковий хаос швидко подолали й освітню реформу було успішно реалізовано. А університетські підручники з правознавства, вперше перекладені на димотику, стали наочним доказом помилковості поширеного на той час уявлення, передусім серед грецьких юристів і науковців, про те, що димотиці бракує необхідної поняттєвої точності для викладення наукових положень і міркувань. Проте на скільки новий досвід мовного використання вкоренився та дістав поширення серед мовців у різних комунікативних ситуаціях, лишається дискусійним питанням. Приміром, М. Калергіс і М. Георгіулеа, які аналізують використання дієприкметника в сучасних грекомовних перекладах документів органів Європейського Союзу, поділяють усі дієприкметники на типові й атипові, тобто такі, що або не закріплені офіційною граматикую (шкільною граматикую новогрецької мови М. Тріандафілідіса), або згадуються в ній побіжно. Усі вони мають архаїчне походження та зараз сприймаються як елемент кафаревуси. Проведений дослідниками статистичний аналіз демонструє, що кількісно в переважній більшості текстів проаналізованих сучасних документів переважають саме атипові дієприкметники. Підсумовуючи, дослідники зазначають, що в сучасній граматиці новогрецької мови мають бути описані не тільки ті мовні елементи, що є загальноживаними, а також і ті, що характерні для фахової мови [14].

Після офіційного розв'язання мовного питання підсумковий варіант новогрецької мови дістав назву «стандартна новогрецька», яка, хоча й димотична у своїй основі, все ж увібрала в себе окремі фонологічні, морфологічні й передусім лексичні особливості кафаревуси. Стандартну новогрецьку мову, або новогрецьке койне, М. Камілакі справедливо називає «інтегративною та інклюзивною» [15, с. 521]. На думку Х. Карвуніса, визначальну роль у процесі стандартизації новогрецької мови (передусім протягом останньої чверті ХХ ст.) відіграв саме науковий, публіцистичний, газетний та адміністративний дискурс [17, с. 310]. На думку дослідника, процес формування стандартної новогрецької мови був таким тривалим у часі спочатку через відсутність національної держави, а потім через мовну ідеологію та зав'язане на ній мовне питання [17, с. 311].

У процесі стандартизації новогрецької мови в неї було включено багато книжних (тобто архаїзованих) мовних елементів, що підтверджується результатами досліджень грецьких мовознавців останніх двох десятиліть [12; 9; 10]. Щодо соціокультурної складової питання, в дослідженні 2019 р. М. Георгаліду й інших зазначається таке: «Грецька мовна спільнота, попри інституціональне розв'язання мовного питання, експліцитно й імпліцитно підтримує визначальний зв'язок сучасної грецької держави й сучасної грецької ідентичності з давньогрецькою писемною традицією. <...> Попри розв'язання мовного питання зберігається престижність та активне використання архаїзованих структур у мові адміністрації та церкви, а також у багатьох інших текстових жанрах» [11, с. 68]. Водночас дослідники констатують брак мовознавчих робіт, які б викладали походження різних архаїзованих мовних форм, що потрапили до стандартної новогрецької мови через кафаревусу, а також обґрунтовують необхідність створення «Словника мовних одиниць книжного стилю новогрецької мови» [9; 12; 13; 15].

Мовне питання в Греції завжди було темою для політичних спекуляцій, особливо загострюючись у період воєнних конфліктів, як, приміром, під час боротьби греків за Македонію, яка до 1912 р. була частиною Османської імперії. Прибічники класичної грецької вбачали в кафаревусі фактор консолідації всіх греків, у тому числі й македонських, а прибічники димотики, яких на той час уже сто років характеризували як ворогів батьківщини й нації, зазнали нових звинувачень у тому, що вони нібито на боці слов'ян – інших претендентів на землі Македонії. Під час громадянської війни в Греції

(1945–1949 рр.) офіційна пропаганда пов'язувала димотику з комунізмом та антинаціональними ідеями. Така позиція влади відстоювалась також за часів диктатури, проте офіційна позиція та суспільні уявлення про те, що є «національним», а що «антинаціональним», різко змінюються після повалення хунти в 1974 р. Отже, в ході протистояння двох мовних різновидів – кафаревуси й димотики – сформувалося уявлення про їхній тісний зв'язок із поняттями консерватизм vs прогресивність і права vs ліва ідеологія відповідно. Поступово цей зв'язок став засобом політичної ідентифікації особи. Таким чином, димотикізм як культурно-мовний рух за очищення грецької мови від кафаревуси й архаїзмів перш ніж стати частиною офіційної національної ідеології здійснює довгий шлях як виразник опозиційних ідей [16, с. 272]. Ідеологічна складова частина мовного вжитку продовжує своє життя і в умовах офіційно знятої дихотомії димотики й кафаревуси. Так, А. Йорданіду, описуючи функціонування морфологічних мовних елементів книжного походження в корпусі текстів офіційно-ділового стилю, виділяє серед них такі, що є показниками мовної ідеології окремих мовців, які використовують архаїзовані мовні форми [13, с. 9].

Однак аналіз останніх публікацій засвідчує, що дедалі частіше звучать окремі критичні голоси на адресу грецької мовної спільноти щодо зловживання книжними мовними формами й небажання прийняти мовні зміни в новогрецькій мові. Так, сучасний грецький письменник і перекладач Нікос Сарандакос, констатує мовний консерватизм грецької спільноти, у своїй статті під назвою «Дванадцять канонів неокафаревуси» зазначає, що наразі серед греків є багато мовців, які свідомо архаїзують своє мовлення на фонологічному, морфологічному, лексичному й синтаксичному рівні, навіть у ситуаціях, несумісних із використанням високого стилю, характеризуючи таку мовну поведінку як хворобливу [19]. Мовний консерватизм, на думку М. Георгаліду й інших, також заважає грекам активно використовувати форми жіночого роду іменників на позначення професій, звань, посад тощо [11, с. 67]. На розходження між реальним функціонуванням сучасної новогрецької мови та її граматичним описом вказує Т. Ангелідіс: «на практиці ми послуговуємося мовними формами, які не описані офіційною граматиною» та наголошує на необхідності відповідного впорядкування. Утім, дослідник висловлює прогноз, що греки не стануть робити граматику відповідною до реального стану розвитку новогрецької мови, а дозволять самому життю розставити все по своїх місцях [8, с. 7].

А. Міхаліс, піддаючи сумніву тезу про остаточно розв'язання мовного питання в Греції, вбачає однією з причин такого стану речей ідеологічну складову частину підручників із новогрецької мови для старших класів. Зокрема, в одному підручнику з новогрецької мови дослідник знаходить і перераховує сім загальних місць (ідеологічних кліше) стосовно мови, нації та ідентичності, що характеризують ідеологію пуризму з її основним інструментом впливу – мовним регулюванням. Зокрема, представлені в теоретичній частині аналізованого А. Міхалісом підручника ідеологеми, що покликані формувати в учнів уявлення про рідну мову та її варіанти, зводяться до таких кліше: псування мови, моральний обов'язок, повага мовної традиції, мовна автентичність, зв'язок мови з історією та культурою, відповідність відношень між мовними системами різних історичних періодів до родинних відносин, краса, багатство й виразність мови [18, с. 140–142].

У цілому, ознайомившись із публікаціями грецьких дослідників стосовно мовного питання, не можемо не відзначити особливо чутливе ставлення греків до опису сучасної мовної ситуації в Греції, яку вони визначають як таку, що потребує певної корекції та впорядкування. Безумовно, це є наслідком тієї атмосфери напруги й боротьби ідей, що панувала в грецькому суспільстві протягом досить тривалого часу. А нині, коли всі перешкоди для вільного розвитку мови знято, представники інтелектуальної еліти відчують потребу встановити певні мовні стандарти, оминаючи ідеологічну складову частину мовного питання. Дещо більш відсторонений погляд на грецьке мовне питання мають елліністи з інших країн, які констатують, що, дійсно, сучасна новогрецька мова ввібрала в себе риси як димотики, так і кафаревуси, а те, в якому співвідношенні вони будуть присутні в певному дискурсі, залежить від особи мовця, стилістичних і соціолінгвістичних чинників. Приміром, британський філолог П. Макридж, висловлюючись стосовно грецького мовного питання, зазначає таке: «в сучасній писемній мові використовується багато рис давньогрецької мови й кафаревуси. Якщо й залишилася в грецькому мовному питанні нерозв'язана складова частина – то це дискусія про обов'язковий характер вивчення в школі давньогрецької мови» [7]. Російська дослідниця Ф. Слоєва, характеризуючи стан сучасної новогрецької мови, використовує поняття постдиглосний стан [1, с. 981], а також услід за І. Бодуеном де Куртене – «діахронічне змішання» [1, с. 982].

«Очевидно, що сприйняття мови як певної естетичної цінності, уявлення про еталонні тексти, напружений інтерес до історії мови відбилися на всій подальшій історії грецької мови й багато в чому позначилися на консервативності лексики грецької в діяхронії» [1, с. 983]. Українська дослідниця А. Столярова, аналізуючи мову законодавства Кіпру й Греції, зазначає, що нещодавно укладачі законів соромилися використовувати усталені книжні вирази архаїчного походження, проте констатує, що зрештою «носіями грецької мови поступово вироблене спільне уявлення про те, які книжні елементи мають лишитися в офіційно-діловому стилі новогрецької мови, зокрема в мові юристів» [3, с. 110].

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи, можемо констатувати, що за умови того, що офіційно грецьке мовне питання біло розв'язано в 1976 році на користь народно-розмовного мовного різновиду – димотики, й досі частина грецьких філологів проявляє занепокоєння етнолінгвістичною ситуацією в грецькому суспільстві. Попри те, що більшість сучасних дослідників визнає значний внесок кафаревуси у формування стандартної новогрецької мови, наразі лиша-

ються нерозв'язаними такі питання, що активно обговорюються в грецькому науковому дискурсі й можуть скласти основу відповідної мовної політики:

1) необхідність класифікації мовних форм, що прийшли в сучасну новогрецьку з кафаревуси задля поглиблення знання про історію розвитку грецької мови;

2) свідоме зменшення обсягу архаїзованих мовних форм у різних видах грекомовного дискурсу як протидія неокафаревусіанству (надмірному мовному пуризму);

3) обґрунтування / спростування доцільності вивчення в школі давньогрецької мови як передумова гарного опанування сучасною новогрецькою мовою;

4) включення до шкільної програми вивчення архаїзованих мовних форм, що так чи інакше використовуються у фаховій новогрецькій мові;

5) реформування шкільних підручників із новогрецької мови в напрямку заміни ідеологічної складової частини на наукову.

До перспектив нашого дослідження можна віднести аналіз вікових і поколінневих відмінностей у мовленні греків у розрізі мовного питання.

Список літератури:

1. Елоева Ф. А. Постдиглосное состояние. Случай современной Греции. *Индоевропейское языкознание и классическая филология*. 2017. Т. 21. С. 976–984.
2. Столярова А. А. Лингвокультурные особенности текстов завещаний на новогреческом и русском языках. *UNIVERSUM: филология и искусствоведение*. 2017. В. 2 (36). С. 32–39.
3. Столярова А. А. Мова законодавства Кіпру і Греції: спільне та відмінне. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2018. Т. 2. В. 32. С. 108–111.
4. Browning R. Η Ελληνική γλώσσα μεσαιωνική και νέα. *Μετάφραση Μ.Ν. Κονομή*. Αθήνα, 2004. 299 σελ.
5. Horrocks G. *Greek: A History of the Language and its Speakers*. Second Edition. Wiley-Blackwell, 2014. 526 p.
6. Mackridge P. *Language and National Identity in Greece, 1766–1976*. Oxford University Press. 2009. 385 p.
7. Mackridge P. *The Greek Language Controversy*. URL: <http://www.helleniccomserve.com/greeklanguage.html> (дата звернення: 08.06.2020)
8. Αγγελίδης Τ., Περί μετοχών και άλλων συναφών τινων. *Μεταφράζοντας (Περιοδική έκδοση των ελληνικών μεταφραστών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής)*. 2007. Δεκέμβριος. Σελ. 4–7. URL: <https://toaprosdokito.files.wordpress.com/2013/11/metafrazontas-2007-07.pdf> (дата звернення: 05.08.2020)
9. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., Φλιάτουρας Α. Από το λόγιο επίπεδο της αρχαίας ελληνικής στη νέα ελληνική: εφαρμογή και διδακτικές προοπτικές. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα*. 2018. Τ. 38. Σελ. 37–50.
10. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Α., Φλιάτουρας Α. Η διάκριση [λόγιο] και [λαϊκό] στην ελληνική γλώσσα: Ορισμός και ταξινόμηση. *Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας*. 2004. Σελ. 110–20.
11. Γεωργαλίδου Μ., Λαμπροπούλου Σ., Σαρρή Χασάν Ν. Γλωσσικό ζήτημα, γλωσσικός συντηρητισμός και το 2ο κύμα φεμινιστικής γλωσσολογίας: Η αναφορά στη γυναίκα στην ελληνική γλώσσα. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα*. 2018. Τ. 38. Σελ. 67–78.
12. Ιορδανίδου Α. Ζητήματα τυποποίησης της σύγχρονης νεοελληνικής. *‘Ισχυρές’ και ‘Ασθενείς’ Γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Όψεις του Γλωσσικού Ηγεμονισμού / Χριστίδης Α.-Φ.* Θεσσαλονίκη, 1996. Σελ. 835–54.
13. Ιορδανίδου, Α. Λεξικό λόγων εκφράσεων της σύγχρονης ελληνικής. Αθήνα, 2010. 320 σ.
14. Καλλέρης Μ., Γεωργουλέα Μ. Τυπική και άτυπη χρήση της μετοχής σε επιλεγμένα μεταφράσματα από όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. *Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία: πρακτικά του 7^{ου} Συνεδρίου (Αθήνα, 22–24 Οκτωβρίου, 2009)*. Αθήνα, 2009. URL: http://www.eleto.gr/download/Conferences/7th%20Conference/7th_19-28-KallergisMi-GeorgouleaMa_Paper2_V03.pdf (дата звернення: 05.08.2020)

15. Καμηλάκη Μ. Λόγια στοιχεία και λεξικογραφικές πρακτικές: συγκριτική ανάλυση τριών μονόγλωσσων λεξικών της νέας ελληνικής. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα*. 2019. Τ. 39. Σελ. 507–524.
16. Κανάκης Κ. Ελλάς-Τουρκία: διγλωσσία; Γλωσσικός τουρκισμός και δημοτικισμός. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα*. 2010. Τ. 30. Σελ. 261–274.
17. Καρβουνής Χ. Ιστορία της ελληνικής γλώσσας: συγκρίσεις, απολογισμός και προοπτικές με γνώμονα τη νέα ελληνική. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα*. 2010. Τ. 30. Σελ. 303–313.
18. Μιχάλης Α. Ο ρόλος της γνώσης της αρχαίας ελληνικής στην αποτελεσματική χρήση της νέας ελληνικής γλώσσας: Γλωσσική ιδεολογία και εκπαιδευτικές προεκτάσεις. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα*. 2018. Τ. 38. Σελ. 135–148.
19. Σαραντάκος Ν. Γλώσσα μετ' εμποδίων. Συμβολή στη χαρτογράφηση του γλωσσικού ναρκοπεδίου. Αθήνα, 2007. 372 σ.

Labetska Yu. B. THE GREEK LANGUAGE QUESTION: CURRENT STATE OF RESEARCH

The article analyzes recent research concerning the Greek language question, de jure resolved, which was supposed to lead to diglossia ceasing to exist. The analysis of the publications has shown that although the language question has lost its acuity, it has not been resolved completely; instead, new forms of it have emerged. In Modern Greek studies considerable attention is paid to the description of the features of the Standard Modern Greek, due to the long coexistence of two language varieties – vernacular spoken Demotic and archaic literary Katharevousa. In particular, Modern Greek legal discourse records the widespread use of past participles of archaic origin, despite the fact that most of them have a semantic equivalent of Demotic origin.

The analysis of trends in language usage in the Greek-speaking community has shown that even though the Greek language question was officially resolved more than forty years ago in favor of Demotic Greek, the Greeks show significant linguistic conservatism, which in particular prevents them from actively using such latest Demotic formations as feminine nouns to denote professions, titles, positions, etc. Moreover, some speakers deliberately archaize their speech, inappropriately using elements of high style in everyday speech, which can be considered a manifestation of excessive linguistic purism.

Possibilities of resolving the inconsistency of the official Greek grammar with the real state of the language, which is integrative, as well as the need to reform Modern Greek school textbooks in the direction of replacing the ideological component (clichés about language, nation, and identity that characterize the ideology of purism) with a scientific one are considered. Emphasis is placed on the need to create a classification of language forms that came into Modern Greek from Katharevousa. It has also been found that Greek linguists are increasingly questioning the validity of the thesis that the study of Ancient Greek in schools is the key to a good command of Modern Greek.

Thus, despite the fact that the Modern Greek linguistic community demonstrates linguistic conservatism and the official language policy is currently unclear, scientific discourse captures the existing problematic aspects of language usage and sets the vector for the further study into Greek language question.

Key words: *Greek language question, diglossia, Demotic Greek, Katharevousa, linguistic purism, archaic language forms.*